

VB

ORDE VAN
VLAAMSE
BALIES

/OV

Advies

**Voorontwerp van wet tot invoering
van een nieuw Strafwetboek**

maandag 9 januari 2023

VB

Inleiding

De Orde van Vlaamse Balies (hierna OVB) heeft op 9 november 2022 in goede orde de vraag ontvangen van het kabinet van de minister van Justitie om advies te verlenen bij Boek II van het voorontwerp van wet tot invoering van een nieuw Strafwetboek. Begin oktober 2022 bezorgde de OVB reeds haar opmerkingen bij Boek I. Vermits de OVB het strafrecht steeds als totaalpakket heeft beschouwd waarbij het belangrijk is dat Boek I en Boek II op elkaar afgestemd zijn, vindt u in dit document het **OVB-advies bij het volledige voorontwerp van het nieuwe Strafwetboek**. Het deel met betrekking tot Boek II vindt u vanaf pagina 12.

De OVB is al vele jaren vragende partij om het verouderde Strafwetboek te moderniseren. De afgelopen jaren (en de facto decennia) zijn er veel wijzigingen aangebracht die de coherentie van het geheel niet ten goede zijn gekomen. Zij is dan ook tevreden dat er opnieuw een ontwerp op tafel ligt en hoopt ten stelligste dat dit initiatief niet hetzelfde lot is beschoren als verschillende eerdere voorstellen die de OVB doorheen de jaren heeft mogen becommentariëren.

Ook benadrukt zij opnieuw dat een nieuw Strafwetboek zijn doel niet volledig bereikt als hieraan geen adequate en moderne procedure wordt gekoppeld. In de praktijk merkt de advocatuur dat de problemen zich namelijk meer concentreren bij de implementatie van de strafprocedure dan bij de toepassing van het materieel strafrecht. De OVB beveelt daarom warm aan dat op korte termijn ook de strafuitvoering aan een grondige hervorming worden onderworpen.

BOEK I

Voorafgaande opmerkingen

Het ontwerp is over het algemeen duidelijk, heeft een logische opbouw en kiest ervoor om diverse essentiële noties aangaande het strafrecht in de eerste artikelen te verzamelen en te definiëren. Hetzelfde kan gezegd worden van de memorie van toelichting die, ook daar waar sterk wijzigende keuzes worden gemaakt bij de heroriëntering van het strafrecht, afdoende motivering bevat en doorgaans een degelijke leidraad zal kunnen zijn bij de interpretatie in de praktijk.

De OVB vraagt echter om praktijkgerichte duidelijkheid over de consistentie in de bestrafing “via een straftoemetingsdatabank in combinatie met strafuitvoerings- en strafvorderingsrichtlijnen”, zoals vermeld op p.11 van de memorie van toelichting bij Boek I. Zij staat erg terughoudend tegenover het idee dat bv. het parket-generaal strafvorderingsrichtlijnen zou ontwikkelen, als dat zou impliceren dat de vervolgende partij zou bepalen welke de mogelijkheden zijn waarover de strafrechter beschikt in relatie tot bepaalde types van strafbare gedragingen.

Ook het idee van een straftoemetingsdatabank vereist voorzichtigheid. Meer coherentie is een mooi doel, maar er is een dunne grens met meer automatiseren. De OVB wijst daarbij overigens ook op de wezenlijke verschillen tussen de beslissingen van de Nederlandstalige en de Franstalige correctionele kamers voor eenzelfde type misdrijf.

Hoewel de memorie verduidelijkt dat dit soort consistentiebevorderende instrumenten geen afbreuk mogen doen aan het principe van de individualisering van de bestrafing, vindt de OVB dat dit aspect reeds in deze fase verduidelijking verdient.

Artikelsgewijze bespreking

Artikel 4 – interpretatie van de strafwet

De OVB vindt artikel 4, tweede lid van het voorontwerp problematisch. De auteurs beogen het beginsel van de strikte interpretatie en het verbod op analoge interpretatie in het nadeel van de vervolgde persoon te combineren met de evolutieve interpretatie van de Strafwet. Eén en ander zou volgens de auteurs van toepassing zijn op situaties die vanwege het oudere karakter van de regel niet uitdrukkelijk beoogd zijn in deze regel, maar wel impliciet en ontegenzeggelijk erin vervat zijn. Men wil hierbij in een regel voorzien dat oude wetgeving toepasbaar zou zijn op situaties die door de wetgever niet konden worden voorzien.

Hiermee wordt aansluiting gemaakt bij de rechtspraak van het Hof van Cassatie waarin wordt gesteld dat de rechter de strafwet mag toepassen op feiten die de wetgever bij de afkondiging van de wettelijke bepaling destijds onmogelijk kon voorzien, dit op de dubbele voorwaarde dat de wil van de wetgever om feiten van dergelijke aard strafbaar te stellen vaststaat en dat die feiten kunnen worden begrepen in het kader van de wettelijke definitie van het misdrijf.

De auteurs lijken hun motivering voor dit lid echter te halen uit een niet verder uitgelegde noodzaak. Hierbij wordt verwezen naar onder meer een cassatiearrest van 10 november 2004 dat handelt over de toepassing en draagwijdte van art. 523 van het Sw. op informaticacriminaliteit (hacking). Hierin overwoog het Hof van Cassatie dat de appelrechters die art. 523 van het Sw. (een artikel dat de vrijwillige vernieling straft van een machine die aan een ander toebehoort en die bestemd is voor voortbrenging, omzetting of verdeling van drijfkracht) toepasbaar verklaarden op externe hacking, foutief tot interpretatie waren overgegaan. Terecht overwoog het Hof van Cassatie dat het de rechter toestond om na te gaan of de wetgever deze situatie beoogde bij de ontwikkeling van een wet, maar het Hof besloot dat dit *in casu* duidelijk niet het geval was.

Een tweede arrest dat wordt aangehaald is dat van 2 oktober 2002 dat betrekking had op een discussie over een vermeende interpretatie door analogie van art. 369bis, 2^e lid van het Sw., meer bepaald de situatie waar een vader of moeder van een minderjarige zich verzet tegen de uitvoering van een gerechtelijke of administratieve maatregel genomen in het kader van de wet op de jeugdbescherming. Zeer specifiek in dit geval was het gegeven dat men bij de totstandkoming van art. 369bis van het Sw. niet kon voorzien in de diverse wijzingen op het vlak van jeugdbescherming met betrekking tot de situatie van de minderjarige en de plaatsing in instellingen op beslissing van de jeugdrechter. Het Hof van Cassatie oordeelde hier dat de appelrechters op een correcte wijze toepassing van het vermelde artikel hadden gemaakt.

Er liggen dus ten titel van voorbeeld twee arresten van het Hof van Cassatie voor die eenmaal in het voordeel en eenmaal in het nadeel van het appelgerecht aangeven wat de limieten van een dergelijke evolutieve interpretatie zijn. Wanneer men de twee arresten analyseert - het valt overigens op dat bij nader onderzoek er bijna geen andere voorbeelden kunnen gevonden worden - komt de notie 'interpretatie van de Strafwet' zeer algemeen voor en vreest de OVB dat artikel 4, tweede lid van het voorontwerp een vrijgeleide zal bieden aan feitenrechters om deze interpretatiemethode veel vaker toe te passen.

Er wordt als het ware een wettelijke vrijgeleide gegeven om de taak van de wetgever op zich te nemen. Nochtans illustreert het tweede voorbeeld dat het probleem ook duidelijk bij de wetgever kan liggen. De vraag is of een strafwetboek een positiefrechtelijke regel dient te bevatten die ondoordachte, gebrekkige of onvolledige wetgeving toedekt door de rechter een middel te geven dat in essentie – en zeker in een materie als het strafrecht – niet aan de rechter toekomt en in het slechtste geval zelfs op gespannen voet kan staan met het legaliteitsbeginsel zoals nochtans voorzien in artikel 1. Het komt de OVB voor

dat het best is dit aspect over te laten aan de inhoudelijke beoordeling door het Hof van Cassatie zonder er een positiefrechtelijke regel van te maken.

Artikel 7 – moreel bestanddeel

De OVB reageert tevreden op de duidelijke definiëring van het opzet, maar het valt aan te bevelen om de term ‘ernstig’ te verduidelijken bij de definitie van ‘zware fout’ in de derde paragraaf.

Viseert men met deze term dat er *ipso facto* sprake moet zijn van een regelinbreuk of een wetsinbreuk (bv. in het kader van onopzettelijke doding – het huidige art. 418 Sw. – is de inbreuk op een reglementaire bepaling over de veiligheid op de werkvloer op zich niet strafrechtelijk beteugelbaar) of gebruikt men deze term in de generieke betekenis waarbij er sprake zou zijn van een mogelijke willekeur. In zoverre de auteurs van het huidige ontwerp een oefening naar duidelijkheid verrichten wordt hier best bij stilgestaan. Het is verkiesbaar de term ernstig te koppelen aan een inbreuk op een norm / reglement of regel.

Artikel 12 – bevel van de overheid

Uit de praktijk blijkt dat het openbaar ministerie vaak argumenteert dat een bepaalde toelating door een ambtenaar niet kan worden gelijkgesteld met een bevel van de overheid. De OVB meent dat ook een herhaald en duidelijk gedogen van de overheid of het laten gebeuren of doorlopen van een situatie door de overheid mee dient te worden opgenomen als een bevel of toelating van de overheid. Het betreft dan immers een door de administratie of overheid gewekt vertrouwen waarop de justitiabele zich kan beroepen wanneer hij geconfronteerd wordt met een latere betwisting. Al te vaak is het zo dat ambtenaren gedurende lange periodes een bepaalde gedraging onderschrijven of goedkeuren om vervolgens, wanneer er zich een ander probleem stelt, ook de gedragingen en houdingen die zij in het verleden nooit als problematisch zagen plots als misdrijf te gaan aanmerken. Het past hierbij de auteurs van het wetsontwerp te wijzen op de relevante rechtspraak, die een ruimere invulling geeft aan het principe van rechtszekerheid dan een louter “bevel” van de overheid.¹

Artikel 13 - noodtoestand

De OVB juicht toe dat het principe van de noodtoestand zoals ontwikkeld in de rechtspraak zijn plaats krijgt in Boek I. Het is ook bevorderlijk dat er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt met de situatie van overmacht uit het huidige artikel 71 Sw.

Artikel 14 – wettige verdediging

De OVB is eveneens positief over de overheveling van de wettige verdediging als algemene rechtvaardigingsgrond naar Boek I, dit in overeenstemming met de rechtspraak. Ook de intentie tot opheffing van het huidige artikel 417 Sw. over de twee specifieke gronden van wettige verdediging onthaalt zij positief.

¹ In zijn arrest van 27 maart 1992 erkende het Hof van Cassatie rechtszekerheid als algemeen rechtsbeginsel waarbij werd gesteld dat het recht op juridische zekerheid impliceert dat de burger vertrouwen moet kunnen hebben in hetgeen hij niet anders kan verstaan dan dat het een vaststaande gedragsregel is en een regel van de administratie waaruit volgt dat in principe de publieke autoriteiten gehouden zijn om de opgewekte gerechtvaardigde verwachtingen van de burger in regel te honoreren. Het Hof van Justitie benadrukte het belang van het vertrouwens- en rechtszekerheidsbeginsel en stelt dat het kan worden ingeroepen door iedere justitiabele bij wie een bestuurlijke instantie door nauwkeurige toezeggingen gegronde verwachtingen heeft gewekt (Santogal-arrest, C-26/16 van 14 juni 2017).

Wel dient een opmerking te worden geplaatst bij de toevoeging van de notie verdedigingswil, zoals omschreven in de memorie van toelichting. Op basis van de argumentatie aldaar meent de OVB dat de toevoeging van de verdedigingswil als extra element tot toepassing van de wettige verdediging niet noodzakelijk is en bovendien in de praktijk voor onnodige discussies zal zorgen. Het is immers zo dat de notie verdedigingswil een andere inslag geeft aan de bepaling dan de toelating tot het gebruik van een vuurwapen zoals omschreven in de Wet op het Politieambt. Hier lijkt, door toevoeging van de verdedigingswil, een contradictie van principes te ontstaan die best te vermijden valt om perverse effecten uit te sluiten. Bovendien, rekening houdend met de argumentatie zoals opgenomen in de memorie van toelichting, lijken de auteurs ervan uit te gaan dat de wettige verdediging op zich de grondslag is van de verdedigingswil. Indien van deze premisse wordt vertrokken, dient men de verdedigingswil niet nogmaals apart als materieel bestanddeel op te nemen nu het ene dan ook het andere impliceert.

Artikel 18 – verantwoordelijkheid van rechtspersonen

De OVB stelt voor om het eerste lid aan te vullen met de woorden “*en aan de rechtspersoon kunnen worden toegerekend*”. Zij denkt bijvoorbeeld aan de situatie waarin een misdrijf wel voor rekening van de rechtspersoon wordt gepleegd, maar waarbij de leidinggevendenden of aandeelhouders van die rechtspersoon niet op de hoogte zijn en hiermee evenmin uitdrukkelijk noch stilzwijgend akkoord zijn gegaan. In dat geval zou de rechtspersoon, als persoon met een eventuele autonome verantwoordelijkheid, hiervoor toch de schuld of strafrechtelijke verantwoordelijkheid dragen.

Het tweede lid van artikel 18 stelt maatschappen gelijk met rechtspersonen. Een maatschap is een overeenkomst tussen minstens twee partijen waar onder meer de tussenkomst van een notaris, een wettelijk minimumkapitaal of een financieel plan niet vereist zijn. Het is een bewuste keuze geweest van de wetgever om de maatschap geen rechtspersoonlijkheid te geven, wat in tegenspraak komt te staan met de notie van verantwoordelijkheid van een rechtspersoon in de definitie van de eerste paragraaf. Door het gebrek aan rechtspersoonlijkheid en het feit dat de maatschap hierdoor niet in rechte kan ageren of zich burgerlijke partij kan stellen, is het zo dat de in gemeenschap gebrachte goederen collectieve eigendom van de vennoten zijn die ook persoonlijk en onbeperkt aansprakelijk zijn. Een maatschap kan niet failliet kan worden verklaard; de vennoten van de maatschap wel. Het is de vraag of het juridisch-technisch verenigbaar is met de notie van strafrechtelijke verantwoordelijkheid als blijkt dat de maatschap zelfs niet aan de basisdefinitie voldoet waarop het artikel van toepassing zou zijn. Door het opnemen van een maatschap onder artikel 18 van het ontwerp breidt men het toepassingsgebied uit tot een loutere overeenkomst, geen juridische entiteit. De OVB vindt dit derhalve een kwalijke codificatie van wat in de praktijk gangbaar lijkt te zijn, met name een gelijkschakeling tussen het handelen van natuurlijke personen en deze van de maatschap, maar wat ingaat tegen de initiële wil van de wetgever en tegen de gevestigde invulling van het begrip ‘maatschap’.

De toevoeging van vennootschappen in oprichting, die ook met rechtspersonen worden gelijkgesteld, is daarentegen wel nuttig omdat zij al bepaalde verantwoordelijkheden en ook misdrijven kunnen plegen en naderhand de namens de vennootschap in oprichting gestelde daden door die vennootschap in de regel worden overgenomen.

Artikel 19 – strafbare deelneming

Volgens dit artikel kunnen de deelnemers als daders worden gestraft, wat de indruk wekt dat dit facultatief is. Bij gebrek aan alternatief, is het echter geenszins facultatief.

De OVB merkt ook op dat de deelnemer onder dezelfde strafmaat als de dader valt, daar waar in het huidige systeem de medeplichtige een lagere maximumstraf kent. Dit lijkt enigszins in contrast te staan met de geest van het nieuwe Strafwetboek, dat net een minder repressieve kaart wil trekken. De mate

van deelneming kan door de rechter uiteraard wel meegenomen worden in de strafmaat, zoals ook aangegeven wordt in de memorie van toelichting. Bovendien zal deze invulling van strafbare deelneming een einde maken aan de wederkerende discussie of een gedraging mededaderschap dan wel medeplichtigheid uitmaakt.

De OVB neemt aan dat de opsomming van types van strafbare deelneming limitatief is en is tevreden met de codificering van de bestaande rechtspraak over dit onderwerp.

Artikel 20 – doorwerking van de verzwarende bestanddelen en omstandigheden naar deelnemers

Bij het vorige artikel werd reeds aangehaald dat dezelfde strafmaat voor deelnemer en dader een opmerkelijke keuze is. De OVB vindt echter dat dit overhelt naar disproportionaliteit als deelnemers worden gestraft als dader van het verzwaarde misdrijf wanneer zij niet effectief kennis hadden, maar wel hadden moeten afweten van een objectief verzwarend bestanddeel of omstandigheid.

Dit geeft ook een al te ruime en moeilijke beoordelingsvrijheid voor de rechter. Het begrip 'had moeten weten' maakt dat beklaagden verzwaard kunnen worden gestraft omwille van verzwarende omstandigheden waarvan zij het bestaan effectief niet wisten (de deelnemer die bijvoorbeeld niet wist dat een dader een wapen zou gebruiken). In dat geval is een beoogde strafmaat o.i. disproportioneel. Dergelijk bestraffingsmechanisme verschuift bovendien de bewijslast. De beklaagde wordt dan namelijk verplicht aan te tonen dat hij van de objectief verzwarende bestanddeel/omstandigheid niet op de hoogte was.

Artikel 22 – onweerstaanbare dwang

De memorie van toelichting stelt dat de onweerstaanbare dwang moet getoetst worden aan het redelijkheidscriterium en dat dit niet te restrictief mag geïnterpreteerd worden. Evenwel wordt de voorwaarde gesteld dat "hij gedwongen werd door een macht die hij niet heeft kunnen weerstaan", wat wel vrij restrictief is in de letterlijke lezing. Aangezien de toelichting meermaals stelt dat het in feite een macht is die hij redelijkerwijs niet heeft kunnen weerstaan, stelt de vraag zich waarom het dan ook niet zo opgenomen werd in het artikel zelf.

Artikel 23 – onoverkomelijke dwaling

De OVB juicht toe dat de onoverkomelijke dwaling expliciet wordt gecodificeerd. De huidige invulling van deze figuur baseert zich op artikel 71 Sw. maar werd vooral geconcretiseerd door de rechtspraak.

Artikel 24 – gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid

In de twee gevallen van ontoerekeningsvatbaarheid in artikelen 25 en 26 wordt vermeld dat de betrokken personen niet strafrechtelijk verantwoordelijk zijn. De OVB ziet bijgevolg geen meerwaarde om in strafrechtelijke context nog te spreken over verwijtbaarheid zoals momenteel voorzien in artikel 24.

Artikel 27 – doelstellingen van de straf

De OVB reageert positief op de duidelijke toelichting van de strafdoelstellingen die de rechter voor ogen moet houden bij de keuze van de straf en het bepalen van de strafmaat. In punt 5° vindt zij het overbodig

om te vermelden dat de proportionaliteit “binnen de grenzen van de wet” moet gezocht worden. De rechter zal sowieso binnen de grenzen van de wet moeten blijven.

Artikel 29 – de discriminerende drijfveer

De opstellers van het wetsontwerp kiezen ervoor om een erg ruime opsomming van discriminerende drijfveren in het Strafwetboek op te nemen, die zelfs nog ruimer is dan de lijst vermeld in het huidige artikel 417/20 Sw. dat recent werd ingevoegd bij de hervorming van het seksueel strafrecht. Om een discrepantie te voorkomen zullen deze lijsten dus sowieso al op elkaar afgestemd moeten worden.

De OVB acht het op zich een goede zaak dat de discriminerende drijfveer als verzwarende omstandigheid in een algemeen, overkoepelend artikel wordt omschreven. Zij stelt zich evenwel vragen bij de relevantie van sommige noties, niet zozeer als discriminatiegrond op zich maar wel als discriminerende drijfveer voor andere strafrechtelijke misdrijven, zoals het geven van borstvoeding of de medisch begeleide voortplanting.

De OVB is ook terughoudend met betrekking tot het laatste lid van dit artikel. Op basis daarvan volstaat het dat het slachtoffer een band of zelfs slechts een vermeende band heeft met een persoon tegen wie de dader vijandigheid of haat koestert wegens één van de discriminatiegronden vermeld in het tweede lid, om van een verzwarende omstandigheid te spreken. In haar advies bij de hervorming van het seksueel strafrecht illustreerde de OVB al dat dit tot disproportionele bestraffingen kan leiden.

Artikel 31 – voorlichtingsrapport

De OVB onderschrijft het principe, maar heeft enkele opmerkingen. Zij vraagt zich af of het voorlichtingsrapport, dat op basis van deze bepaling enkel op vraag van het openbaar ministerie of de rechter kan worden opgesteld, ook niet door de beklaagde moet kunnen worden verzocht. Gezien het in zijn belang is, zou hij ook over enig initiatiefrecht moeten beschikken. Daarbij zou weliswaar opgelet moeten worden dat dergelijk initiatiefrecht niet tot misbruik zou leiden (laten uitstellen van zittingen).

In de praktijk zal blijken hoe veelvuldig er beroep zal worden gedaan op dergelijke rapporten en welke impact dit zal hebben op doorlooptijden. Immers impliceert dit dat de rechter zijn beslissing zal uitstellen tot kennisname van dit rapport. Zeker bij beklaagden in voorlopige hechtenis kan dit op zichzelf beschouwd positief element het negatieve neveneffect van een langere hechtenis met zich meebrengen.

Tot slot stelt de vraag zich wat de impact op de gerechtskosten zal zijn. Indien de kosten van dergelijk verslag aanzienlijk zijn en worden doorgerekend aan de beklaagde, kan dit perverse effecten hebben. Zo kan het voorlichtingsrapport de geldboete afraden wegens een financieel precaire situatie, daar waar de gerechtskost om dit voorlichtingsrapport op te stellen hoger ligt dan de eventuele geldboete.

Artikel 32 – advies van een dienst gespecialiseerd in de begeleiding van seksuele delinquenten

Dit artikel stelt dat het parket of de rechter (dus ook hier niet de beklaagde) het advies van een dienst gespecialiseerd in seksuele delinquenten kan inwinnen bij seksuele misdrijven. Dit advies is reeds gekend in de probatiewet, doch wordt thans facultatief verklaard. De beklaagde die veroordeeld wordt voor dergelijke seksuele misdrijven, kan zodoende ook zonder dit verslag een probatiemaatregel verzoeken en/of opgelegd krijgen. De OVB beschouwt dit als een vooruitgang, aangezien in de praktijk wordt vastgesteld dat dergelijk verslag vaak niet voorhanden is en er om die reden geen probatiemaatregel kan opgelegd worden. In dit artikel krijgt de rechter opnieuw meer keuzevrijheid.

Artikel 34 – noodweerecxes

Dit artikel voert het reeds gekende begrip en in de rechtspraak ontwikkelde concept van noodweerecxes in als nieuwe algemene (wettelijke) strafverminderende verschoningsgrond. Thans bestaat er geen wettelijke regeling voor deze figuur en bieden de figuren van uitlokking, verzachtende omstandigheden of overmacht in bepaalde gevallen een uitweg.

In de praktijk zal het vaak moeilijk zijn en blijven om af te lijnen wanneer er sprake is van een dergelijke hevige gemoedsbeweging en niet van overmacht. De OVB is niettemin tevreden dat het ontwerp de criteria vastlegt, mét inbegrip van de onmiddellijkheidsvereiste.

Artikel 35 – minderjarigheid

In haar advies bij het vorige ontwerp tot invoering van nieuw Strafwetboek heeft de OVB haar teleurstelling uitgesproken bij het artikel over minderjarigheid. Dat ontwerp beperkte de verlaging van de strafmaat bij minderjarigheid namelijk tot straffen van niveau 8 (naar niveau 7). Zij merken tot haar tevredenheid op dat het onderhavige ontwerp wél teruggrijpt naar het initiële voorstel van prof. Joëlle Rozie en prof. Damien Vandermeersch en derhalve steeds een herleiding van de strafmaat bij minderjarigheid oplegt.

Problematisch is echter het volledig ontbreken van enige verwijzing naar het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet. Hoe zullen beide wetteksten zich tot elkaar verhouden? Ook in de memorie van toelichting wordt daar met geen woord over gerept.

Artikel 37 – bijkomende straffen

Dit artikel neemt enkele “nieuwe” straffen op, waaronder de geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel. De OVB waarschuwt dat hiermee voorzichtig moet omgesprongen worden. In de mate dat de rechter bij het vaststellen ervan rekening kan houden met het verwachte voordeel, beschikt hij over een bijzonder ruime bevoegdheid. Het verwachte voordeel is immers een vaag begrip en zal aanleiding geven tot bijzondere casuïstiek. Bovendien is hier een duidelijke koppeling met het strafprocesrecht noodzakelijk, meer specifiek naar de noodzaak van een schriftelijke vordering door het openbaar ministerie, de mogelijkheid tot tegenspraak en een duidelijk onderzoek naar de omvang van dit te verwachten voordeel. Bovendien menen wij dat ook een duidelijke afbakening met de verbeurdverklaring van (ontvangen) vermogensvoordelen en regels aangaande cumul van de geldstraf en de verbeurdverklaring, zich opdringen.

Artikel 42 – behandeling onder vrijheidsberoving

Hoewel het kabinet zelf aangeeft dat dit artikel nog verder invulling moet krijgen, reageert de OVB tevreden op de beweegreden van deze bepaling. Bij het vorige wetsontwerp tot invoering van een nieuw Strafwetboek betreurde zij namelijk dat een geestesstoornis als zwart-wit werd geïnterpreteerd. De praktijk leer namelijk dat veel daders zich daar ergens tussenin bevinden.

Artikel 25 van het huidige voorontwerp beperkt zich wel nog steeds tot het ietwat simplistische onderscheid dat een persoon ofwel volledig ofwel niet toerekeningsvatbaar is. Er is dus geen sprake van verminderde toerekeningsvatbaarheid zoals men bv. in Nederland kent en waar eventueel verzachtende omstandigheden zouden kunnen bij horen. Desalniettemin probeert artikel 42 een antwoord te bieden aan de grijze zone van psychische of medische stoornissen door een aangepaste nieuwe straf, de behandeling onder vrijheidsberoving, te voorzien. Hiermee komt het voorontwerp alvast gedeeltelijk tegemoet aan onze eerdere bekommernissen.

Artikel 53 – verbeurdverklaring

Wanneer de veroordeelde niet langer in het bezit is van de zaak, zich heeft onttrokken aan het gerecht of zich zou kunnen onttrekken, moet de rechter de geldwaarde van die zaak ramen en erin voorzien dat de dader een overeenstemmend bedrag moet betalen bij niet-uitvoering van de verbeurdverklaring. De OVB waarschuwt echter dat deze regeling de rechtbank verplicht te anticiperen op iets wat niet zeker is en na de beslissing zou kunnen gebeuren. Dit zal mogelijks tot aanzienlijke uitvoeringsmoeilijkheden leiden, vooral wanneer er meerdere beklaagden worden veroordeeld tot dezelfde verbeurdverklaring en dezelfde of andere geldwaarden.

Op het ogenblik van de veroordeling is het vaak niet zeker of de veroordeelde de vermogensvoordelen al dan niet heeft onttrokken, laat staan dat hij ze nadien zal of zou kunnen onttrekken.

Er zijn dan twee mogelijkheden:

- 1) Indien de rechter ervan uitgaat dat de veroordeelde de vermogensvoordelen, die niet in beslag werden genomen, nog steeds in zijn bezit heeft en hij die niet zal onttrekken, zal hij de verbeurdverklaring moeten uitspreken. De rechter zal dan geen vervangende geldwaarde kunnen ramen en hij kan de verbeurdverklaarde vermogensvoordelen ook niet verminderen om te vermijden dat een onredelijk zware straf zou worden opgelegd. De witgewassen gelden, die worden beschouwd als voorwerp van het misdrijf, moeten verplicht verbeurd worden verklaard, maar voortaan zou de rechter hier niet langer de mogelijkheid hebben (laat staan de verplichting) deze verbeurdverklaring te verminderen teneinde geen onredelijk zware straf op te leggen.

De OVB vraagt zich af wat er dan gebeurt als bij de uitvoering de verbeurdverklaarde zaken niet in het vermogen van de veroordeelde kunnen worden aangetroffen.

- 2) Indien de rechter ervan uitgaat dat de veroordeelde de vermogensvoordelen, die niet in beslag werden genomen, niet meer in zijn bezit heeft of die zal (kunnen) onttrekken, zal hij naast de verbeurdverklaring tevens de vervangende geldwaarde ramen, weliswaar met de mogelijkheid (maar zonder verplichting) voor de rechter deze verbeurdverklaring te verminderen teneinde geen onredelijk zware straf op te leggen.

Dit kan leiden tot zeer onbillijke beslissingen, temeer daar volgens de huidige rechtspraak enkel uitgegaan wordt van de bruto vermogensvoordelen en niet van de effectieve netto vermogensvoordelen (na aftrek van uitgaven en kosten) die de dader heeft verkregen.

Ook de voorgestelde verdeling tussen daders zou tot onbillijke beslissingen kunnen leiden. Indien de persoon die over het verbeurdverklaarde goed beschikt of die het heeft onttrokken aan de gerechtelijke overheden niet kan worden bepaald, wordt het bedrag louter mathematisch bepaald en wordt er geen rekening gehouden met het respectievelijke aandeel van de gekende daders in enerzijds de vermogensvoordelen en anderzijds de feiten zelf.²

De OVB stelt voor dat artikel 52, §1 vijfde lid als volgt aangevuld zou kunnen worden: “ (...) *Indien die persoon niet kan worden bepaald, zal elk van de daders worden veroordeeld tot de betaling van een deel van dat bedrag, dat wordt verkregen door het bedrag te delen door het aantal gekende daders, te bepalen door de rechtbank, die hierbij rekening houdt met het aandeel van elk van de veroordeelde daders in de misdrijven.*”

² Bv.: 10 personen verkrijgen een vermogensvoordeel van in totaal 100.000,00 €. Er worden slechts twee daders geïdentificeerd. Er wordt aangetoond dat beklaagde A de organisator is van de misdrijven en beklaagde B slechts een ondergeschikte rol heeft gespeeld als deelnemer. De 100.000,00 € werden niet in beslag genomen en er kan niet worden aangetoond wie over dit bedrag beschikt of dit heeft onttrokken. Zowel A als B zullen moeten worden veroordeeld tot ieder 50.000,00 €, ook al is het onwaarschijnlijk dat B een dergelijk bedrag als vermogensvoordeel heeft genoten.

Artikel 54 – verruimde verbeurdverklaring

De tweede paragraaf van dit artikel heeft het nog over ‘medeplichtigen’ terwijl het wetsontwerp die term net afschaft.

Artikel 56 – dienstverleningsstraf ten gunste van de gemeenschap

Krachtens dit artikel zou de dienstverleningsstraf ten gunste van de maatschappij fungeren als het equivalent van de werkstraf voor rechtspersonen. In de mate dat dit ertoe zou leiden dat werknemers / arbeiders van de veroordeelde rechtspersoon de facto het werk uitvoeren, kan de vraag gesteld worden hoe effectief die straf is. Verder moet vermeden worden dat natuurlijke personen (die tot een werkstraf veroordeeld worden) moeilijker een plaats zouden kunnen vinden voor een werkstraf door het invoeren van de dienstverleningsstraf. Het past hierbij wellicht, in het kader van de strafuitvoering en op het niveau van de justitiehuisen, gepaste richtlijnen uit te werken. Bovendien zal deze nieuwe straf een toename van de werklast voor de thans reeds overbevroegde justitiehuisen en probatiediensten met zich brengen, en dus een budgettaire impact hebben. Het kan en mag niet de bedoeling zijn dat de invoering van deze nieuwe straf impact heeft op de andere straffen, hun uitvoering en controle.

Artikel 59 – sluiting van de inrichting

Naar aanleiding van het vorige wetsontwerp strekkend tot invoering van een nieuw Strafwetboek merkte de Raad van State bij dit identieke artikel op dat deze bestraffing ook raakt aan de rechten van derden (mede-eigenaars, werknemers, ...) en dat deze bestraffing flirt met de grenzen van het ‘persoonlijk karakter’ van de straf. De oplossing zou er volgens de opstellers in bestaan dat elke belanghebbende derde in kennis zal gesteld worden van de rechtsdag van behandeling van de zaak, wat zal opgenomen worden in artikel 5ter V.T.Sv.

De OVB stelt zich de vraag of dit werkbaar is (bv. bij grote ondernemingen met honderden werknemers). Daarbij komt nog de vraag of bijvoorbeeld aandeelhouders of schuldeisers ook belanghebbende derden zijn. Een eventuele sluiting raakt immers ook hen rechtstreeks.

De strafdoelstellingen zoals voorzien in artikel 27 van het voorontwerp kunnen eventueel soelaas brengen. Dit artikel stelt immers dat ook steeds de ongewenste neveneffecten van de straf ten aanzien van de rechtstreeks betrokken personen in overweging moeten genomen worden. De rechter wordt op die wijze verplicht de belangen van derden in overweging te nemen, wat bij de overweging van een sluiting essentieel lijkt.

Artikel 65 – uitstel van de tenuitvoerlegging van straffen

De OVB vindt het een goede zaak dat de rechter, in tegenstelling tot de huidige regels, steeds de mogelijkheid tot uitstel blijft behouden, ongeacht het strafrechtelijk verleden van de beklaagde.

Enkele straffen zullen niet met uitstel uitgesproken kunnen worden. De OVB merkt op dat in de praktijk nochtans vaak gepleit wordt voor het voorzien van de mogelijkheid tot uitstel van tenuitvoerlegging voor de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen.

Bij de ernstige niet-naleving van de opgelegde voorwaarden, is de herroeping facultatief. Het wetsartikel noch de toelichting specificeert wat moet verstaan worden onder ‘ernstige’ niet-naleving. Het lijkt aangewezen, vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid en van het legaliteitsbeginsel, dat op zijn minst in de toelichting een verduidelijking van het begrip ‘ernstig’ wordt gegeven.

Artikel 68 – hoofdelijkheid

De OVB stelt zich vragen bij het feit dat de rechter veroordeelden wel kan vrijstellen van de hoofdelijkheid voor de gerechtskosten, maar niet voor de schadevergoeding. De rechter zou de mogelijkheid moeten hebben om – rekening houdend met het recht van het slachtoffer tot volledige vergoeding – de verschillende mededaders en deelnemers te veroordelen tot vergoeding van een gedeelte van de totale schade, in verhouding tot de ernst van de fout in causaal verband met de schade.

Artikel 69 - voorrangregeling

De OVB acht het positief dat het wetsontwerp duidelijke voorrang wil geven aan het regelen van de schadevergoeding in hoofde van slachtoffers, maar vraagt zich af of er ook geen nood is aan een paragraaf die eventuele conflicten van rangregeling regelt. Het lijkt ten opzichte van slachtoffers verkiesbaar dat de rangregeling gelijklopend blijft aan deze bepaald in andere wetgeving zoals het Burgerlijk Wetboek, met de toevoeging dat prioriteit moet worden voorzien aan de slachtoffers in de klassieke zin van het woord boven en voor de institutionele schadeleiders zoals de fiscus en andere autoriteiten.

Artikel 72 - onwaardigheid om te erven

De OVB vraagt meer duidelijkheid over de situaties waarin er een onwaardigheid om te erven kan worden uitgesproken door de rechter. Klassiek kennen wij de uitsluitingen op grond van het Burgerlijk Wetboek bij gevallen van ouder- en kindermoord, alsmede de klassieke uitsluitingsgronden van het Burgerlijk Wetboek zoals de algemene onwaardigheid om te erven. Welke andere situaties viseert men? De OVB vindt dat dit best verder omschreven wordt in het artikel, eventueel met een limitatieve opsomming. Vermits het gaat om een bijkomende straf, mag duidelijkheid worden verwacht.

Artikel 74 – verjaring van de straf

De OVB meent dat ook deze bepaling bijzonder algemeen omschreven is. De OVB meent dat het nuttig zou zijn om de schorsing van de verjaring van de strafuitvoering duidelijker onder een algemene regel te bepalen in het Strafwetboek zonder te verwijzen naar andere wettelijke reglementeringen. Desgevallend dienen de andere wettelijke reglementeringen onder het nieuwe artikel 72 te worden opgenomen.

Het artikel stelt dat de verjaring van de straf wordt geschorst als de wet dit bepaalt of als er een wettelijk beletsel is. Beide situaties lijken dezelfde lading te dekken in die mate dat wanneer de wet het bepaalt er ook onmiddellijk een wettelijk beletsel is. Het dubbel gebruik in de tekst zou daarom aangepast kunnen worden.

BOEK II

Algemene opmerking

Boek I formuleert op algemene wijze zowel de verzwarende (artikel 28) als de verzachtende omstandigheden (artikel 30). Boek II licht bij de verschillende specifieke misdrijven vervolgens consequent toe met welke verzwarende omstandigheden de rechter zal moeten rekening houden, maar doet dat niet voor verzachtende omstandigheden. Ten behoeve van de coherentie van het Strafwetboek, lijkt het aangewezen om met beide omstandigheden op gelijkaardige wijze om te gaan.

Voorafgaande titel: gemeenschappelijke bepalingen

Artikel 79, 2°

Artikel 79, 2° omschrijft zwangerschap als een kwetsbare toestand. Voor sommige misdrijven waar een persoon in kwetsbare toestand wordt vermeld als een verzarend bestanddeel/omstandigheid, kan dit tot onlogische gevolgen leiden. Is zwangerschap bijvoorbeeld een extra te beschermen kwetsbare toestand bij conversiepraktijken (art. 286quater), moet iemand zwaarder worden bestraft als hij de verheerlijking van terrorisme richt tot een zwangere vrouw (art. 350), kan men bij een zwangere vrouw spreken van een kwetsbare toestand als het gaat om misbruik van een dergelijke toestand om een nadelige akte te doen tekenen (art. 444), ...? De OVB beveelt aan dat de logica van deze en andere artikelen nog eens onder de loep wordt genomen.

Artikel 79, 4°

De OVB stelt vast dat advocaten niet voorkomen in de lijst van personen met een maatschappelijke functie. Zij vindt dit onbegrijpelijk. De dagelijkse taak van advocaten bestaat erin om het fundamenteel rechten van de burger op juridische bijstand en op een eerlijk proces te garanderen. Zij spelen met andere woorden een pivotale rol in de bescherming van de rechtsstaat. Hun maatschappelijke functie staat buiten kijf.

Dit werd ook bevestigd tijdens de coronacrisis. Vanaf het ministerieel besluit van 1 november 2020 houdende wijziging van het MB van 28 oktober 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te beperken, werd de advocatuur beschouwd als een “*noodzakelijke dienst voor de bescherming van de vitale belangen van de natie en de behoeften van de bevolking.*”

Advocaten zijn bovendien regelmatig slachtoffer van gewelddaden. In Nederland werd recent een onderzoek gevoerd naar agressie ten aanzien van advocaten.³ De resultaten waren onrustwekkend. Meer dan de helft van de advocaten maakte in 2021 agressie mee. Het blijft meestal bij verbale agressie, intimidatie en bedreigingen, maar 1 op de 20 advocaten kreeg het afgelopen jaar wel degelijk met fysieke agressie te maken. Vermits de OVB gelooft dat de problematiek zich ook zou kunnen stellen op Vlaams niveau, overweegt zij thans om naar analogie zelf een enquête te lanceren om de situatie hier in kaart te brengen.

Om bovenvermelde redenen vraagt de OVB met aandrang om de advocaat toe te voegen aan de limitatieve lijst van personen met een maatschappelijke functie in artikel 79, 4°.

³ <https://www.advocatenorde.nl/document/rapport-agressie-bedreiging-en-intimidatie-bij-advocaten>

Mocht de wetgever dit desondanks niet aanpassen, wijst zij naar de artikelen 106 en 191 van het wetsontwerp. Op basis van deze bepalingen worden ook doodslag en gewelddaden op scheidsrechters en seingevers bij sportwedstrijden als verzwarende omstandigheden beschouwd. Als dergelijke feiten op advocaten niet als misdrijven op personen met een maatschappelijke functie worden geïnterpreteerd en derhalve niet als verzwarend bestanddeel tot een hoger strafniveau leiden, lijkt het de OVB minstens gerechtvaardigd dat rechters ermee zouden moeten rekening houden als verzwarende omstandigheid.

Titel 1. Ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht

Artikel 84-88 – oorlogsmisdaden

De OVB acht het een goede zaak voor de leesbaarheid van de bepaling dat het huidige artikel 136 *quater* Sw. wordt opgesplitst in de artikelen 84 tot en met 88.

Artikel 89 – gedwongen verdwijning

Het wetsontwerp vermeldt de gedwongen verdwijningen van personen zowel onder de misdaden tegen de mensheid (art. 83, 9°) als autonoom in artikel 89. De memorie van toelichting maakt hier weliswaar gewag van, maar de OVB vraagt zich af wanneer de definitie zoals uiteengezet in artikel 89 in de praktijk niet valt onder een veralgemeende of stelselmatige aanval op de burgerbevolking.

Dit heeft niettemin aanzienlijke gevolgen voor de strafmaat. Artikel 83 valt immers onder strafniveau 8, artikel 89 onder strafniveau 6 (en zakt naar niveau 4 in geval van een strafverminderende verschoningsgrond).

Titel 1bis. Misdaad van ecocide

De OVB kan zich vinden in de beleidskeuze om ernstige milieuschade strafrechtelijk te willen beteugelen, maar onthoudt zich met betrekking tot de verdere invulling van deze titel.

Titel 2. Misdrijven tegen de persoon

Algemeen

De OVB stelt vast dat feminicide niet in een aparte bepaling wordt opgenomen. Hoewel de OVB gevoelig is voor de problematiek van geweld tegen vrouwen en de verhoogde aandacht voor dat thema onderschrijft, is zij nooit voorstander geweest van de specifieke opname van vrouwenmoord in het nieuwe Strafwetboek. Zij stelt dan ook tevreden vast dat de commissie tot hervorming van het strafrecht ervoor geopteerd heeft om dat niet te doen.

Als discriminatie al consequent als verzwarende omstandigheid wordt ingevoerd, is de juridische meerwaarde van een aparte bepaling over feminicide quasi onbestaande. Bovendien zou een

toevoeging van vrouwenmoord andere uitgesproken slachtoffergroepen zoals de LGBT-gemeenschap miskennen.

Artikel 104 – uitgelokte doodslag

De OVB merkt op dat er 4 essentiële bestanddelen zijn die cumulatief vervuld moeten zijn vooraleer er sprake is van uitgelokte doodslag. Zij stelt de vraag of dit de facto toepasbaar is, zeker met betrekking tot psychisch geweld.

Artikel 105 – bijkomende straffen doodslag

Men kan zich vragen stellen bij het nut van de bekendmaking van de beslissing van de veroordeling als bijkomende straf. Alle uitspraken worden in de regel nu al in openbare zitting geveld.

Artikel 106 – verzwarende omstandigheden doodslag

6° Een wapen wordt in artikel 79 omschreven als “ieder voorwerp dat ter hand wordt genomen om te doden”. Vermits het hier om doodslag gaat, zal er in het merendeel van de gevallen sprake zijn van een wapen. De OVB stelt zich de vraag of dit *in se* een verzwarende omstandigheid is. Als het gebruik van een wapen een vorm van voorbedachteid insinueert, valt het namelijk onder moord.

7° Dit criterium schept een bijzonder ruim kader. De begrippen zouden derhalve duidelijk moeten worden omschreven.

Artikel 108/1 – verzwarende omstandigheid dodelijk verkeersongeval

Als een dodelijk verkeersongeval in het bijzijn van een minderjarige gebeurt, moet de rechter dit meenemen in zijn beslissing als verzwarende omstandigheid. Dit kan een kind op de achterbank van één van de voertuigen zijn, maar net zo goed een kind dat van op de stoep het ongeval ziet gebeuren. Los van de vraag of dit niet gespecificeerd moet worden, rijst de algemenere overweging of het criterium wel relevant is in het kader van verkeersongevallen, dit in tegenstelling tot bij de opzettelijke geweldsdelicten.

Artikel 112 - foltering

De zinsnede “*onder meer om van hem of van derde inlichtingen (...)*” is overgenomen uit artikel 417/1, 2° Sw. De OVB ziet de meerwaarde hiervan niet meer. Foltering is altijd ernstig, ongeacht de omstandigheden.

Artikel 129 – verzwarende omstandigheden (gemeenschappelijke bepaling)

Doorheen hoofdstuk 2 worden verschillende verzwarende bestanddelen vermeld. Artikel 129 is een overkoepelende bepaling voor verzwarende omstandigheden van toepassing op het hele hoofdstuk. De OVB stelt vast dat bepaalde omstandigheden zowel een verzwarend bestanddeel als een verzwarende omstandigheid zullen uitmaken. Dat betekent niet alleen dat het misdrijf een hoger strafniveau krijgt, maar dat de rechter daarbovenop, binnen dat zwaardere niveau, nog eens rekening zal moeten houden

met de identieke feiten, maar dan als verzwarende omstandigheid. Dit lijkt dubbelop en zou best verduidelijkt worden.

De OVB beveelt sowieso aan dat de keuzes voor specifieke maatregelen of verzwarende omstandigheden gekoppeld aan een welbepaald artikel of feit nogmaals naast elkaar worden gelegd teneinde deze logisch op mekaar af te stemmen.

Artikel 133-179undecies – misdrijven tegen de seksuele integriteit, het seksuele zelfbeschikkingsrecht en de goede zeden

Vermits het seksueel strafrecht grotendeels identiek aan de hervorming uit 2022 wordt opgenomen in het nieuwe Strafwetboek, zal de OVB voor hoofdstuk 3 niet uitgebreid teruggrijpen naar haar advies bij het toenmalige wetsontwerp en zich beperken tot twee opmerkingen.

Artikel 133-135 – aantasting seksuele integriteit voyeurisme en niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud

De memorie van toelichting stelt dat “de voorgestelde bepalingen alleen bedoeld zijn om de regels aan te passen aan boek I, om de straffen om te zetten op basis van de nieuwe indeling van de straffen in niveaus.” De OVB merkt op dat dit bij de basismisdrijven aantasting van de seksuele integriteit, voyeurisme en niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud evenwel een verhoging inhoudt van de ondergrens van de strafmaat van 6 maanden naar 3 jaar. Is dit een bewuste keuze van de wetgever?

Artikel 146 – niet-consensuele seksuele handelingen met discriminerende drijfveer

In bovenvermeld advies van de OVB bij de hervorming van het seksueel strafrecht kwam ook (het huidige) artikel 417/20 Sw. met betrekking tot de niet-consensuele seksuele handelingen vanuit een discriminerende drijfveer aan bod. Zij had daarbij onder meer geargumenteed dat sommige discriminatiegronden in het kader van het seksueel strafrecht weinig tot geen relevantie hadden.

Het kabinet heeft daar destijds op geantwoord dat dit begrepen moest worden in het kader van het volledige nieuwe Strafwetboek. Nu dat wetboek voorligt en de discriminerende drijfveren reeds als algemene bepaling aan bod komen in artikel 29 (Boek I), rijst de vraag waarom diezelfde lijst (met daarin dus voor seksuele misdrijven irrelevante criteria) nogmaals volledig moet worden herhaald in het hoofdstuk over seksueel strafrecht (artikel 146). De OVB beveelt aan dat de wetgever ofwel enkel kort gewag maakt van “discriminerende drijfveren” (cfr. artikel 101), ofwel een aangepaste lijst in het artikel opneemt met uitsluitend drijfveren die relevant zijn in het kader van seksuele misdrijven.

Artikel 186 – gewelddaden gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer

De OVB merkt op dat het bijzijn van een minderjarige een rol speelt als verzwarende omstandigheid bij gewelddaden gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer, maar niet bij andere gewelddaden van art. 180-185. Zij vraagt de wetgever naar de achterliggende redenering.

Artikel 212 – verzwaarde gijzeling

De OVB stelt zich de vraag of het noodzakelijk is om foltering als verzwarende omstandigheid te voorzien bij gijzeling. Gebeurlijk zal immers eveneens de toepasselijke bepaling voor foltering worden voorzien, en in geval van veroordeling voor beide feiten zal eenheid van opzet worden vastgesteld en in ieder geval de zwaarste straf van toepassing zijn.

Artikel 217 – bedreiging met een aanslag op personen of op eigendommen

Naar aanleiding van het gebruik van de woorden “met welk middel ook”, vraagt de OVB naar situaties van samenloop met eventuele drukpersmisdrijven en de bevoegdheid van het Hof van Assisen. Onderzoeken met betrekking tot bedreigingen en laster en eerroof lopen daar thans ook al soms tegenaan. Wordt dit voldoende ondervangen?

Artikel 234 - smaad

De OVB is geen voorstander van het gebruik van de term “belachelijk maken”, die ook een eerder subjectieve connotatie heeft.

Artikel 238 en 240 – discriminatie en rassenhaat

Conform de definitie in artikel 237 lijkt het ter bevordering van de coherentie aangewezen om in deze bepalingen enkel van discriminatie te spreken in plaats van racisme én discriminatie. De raciale grond valt daar immers ook onder de definitie van discriminatie die de wetgever wenst te hanteren.

Artikel 245 – seksisme

De OVB meent dat seksisme reeds door de andere artikelen met betrekking tot discriminatie wordt gedekt. Bij het gedrag dat in deze bepalingen strafbaar wordt gesteld komt het criterium geslacht steeds in aanmerking. Een afzonderlijke strafbaarstelling is derhalve niet noodzakelijk, maar ook niet gewenst. Als dit artikel nodig zou zijn, impliceert het namelijk dat de andere artikelen in deze afdeling gebaren of handelingen bedoeld om minachting uit te drukken of de waardigheid van een persoon aan te tasten niet dekt voor de andere discriminatiegronden.

Artikel 247 - mensensmokkel

Tijdens de hoorzitting van de bijzondere commissie belast met de evaluatie van de wetgeving en het beleid over mensenhandel en mensensmokkel van 4 juli 2022, heeft de OVB al te kennen gegeven dat zij voorstander is van de integratie van mensensmokkel in het Strafwetboek. Momenteel vindt men dit enkel terug in artikel 77bis van de Vreemdelingenwet. Deze wijziging komt de coherentie van de wetgeving ten goede.

Artikel 252septies – specifieke verboden

De rechter kan voor een duur van 1 tot 20 jaar de veroordeelde verbieden om bepaalde handelszaken en inrichtingen uit te baten, en deze termijn wordt verlengd met de duur waarin de veroordeelde in de

gevangenis heeft gezeten. De OVB vestigt de aandacht op het feit dat dit geïnterpreteerd kan worden als een straf na een straf.

Artikel 252decies – multidisciplinaire evaluatie

Dit artikel maakt gewag van een multidisciplinaire evaluatie van de toepassing van deze afdeling om de vier jaar in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De OVB vindt het Strafwetboek hier niet gepast voor. Het lijkt toepasselijker om dit in de memorie van toelichting te preciseren.

Artikel 277-278 – schuldig verzuim en niet-naleving van een bevel tot hulpverlening

De OVB meent dat het niet naleven van een bevel tot hulp eenvoudigweg onder de strafbaarstelling van het schuldig verzuim zou kunnen vallen.

Artikel 283 – misbruik van de zwakke toestand van personen

Het verdient aanbeveling om in overweging te nemen of het misbruik van de zwakke toestand van personen niet beter als verzwarende omstandigheid behouden blijft en niet als afzonderlijke strafbaarstelling. De OVB vindt dat het als afzonderlijk misdrijf onvoldoende helder is welke handelingen geïnterpreteerd worden.

Artikel 293-294 – aantasting van voedingsmiddelen en verkoop ervan

De aantasting van voedingsmiddelen wordt omschreven als het opzettelijk mengen van stoffen die de dood kunnen teweegbrengen of de gezondheid zwaar kunnen schaden. De definitie wijkt daarmee af van het huidige artikel 454 Sw., maar door die wijziging kan men argumenteren dat de hele alcoholindustrie en bepaalde tabakstoffen geïnterpreteerd worden (bv. kauwtobak). Het behoeft verduidelijking wat de wetgever met dit artikel wenst te bereiken.

Naar analogie zou artikel 294 cafés, restaurants, tabakshops, festivals, ... viseren.

Titel 3. Misdrijven tegen de openbare veiligheid

Artikel 349 – aanzetten tot het plegen van terroristische misdrijven en verheerlijken van terrorisme

Het eerste lid stelt het aanzetten tot het plegen van terroristische misdrijven strafbaar, naar analogie met het huidige artikel 140bis Sw. Het nieuwe tweede lid breidt dit verder uit met het verheerlijken van terrorisme. Dat omvat dan het opzettelijk ontkennen, schromelijk minimaliseren, trachten te rechtvaardigen of goed te keuren van terroristische misdrijven. Het lid gebruikt daarvoor exact dezelfde gedragingen als artikel 1 van de Negationismewet van 23 maart 1995, met het belangrijke verschil dat het gedrag in artikel 349, tweede lid een ernstig en reëel gevaar moet opleveren dat één of meer terroristische misdrijven mogelijk worden gepleegd.

De wetgever probeert met deze belangrijke afbakening de inperking van de vrijheid van meningsuiting te rechtvaardigen. Desalniettemin heeft de OVB nog steeds ernstige bezwaren bij de bepaling. Ten

eerste acht zij het disproportioneel dat beide misdrijven een straf van hetzelfde niveau krijgen. Er bestaat nochtans een aanzienlijk verschil tussen het rechtstreeks aanzetten tot en het verheerlijken of minimaliseren van terrorisme.

Ten tweede vereist het misdrijf uit het tweede lid geen bijzonder opzet. In het eerste lid moet de betrokkene effectief het doel hebben om aan te zetten tot het plegen van een terroristisch misdrijf, terwijl het in het tweede lid volstaat dat het gedrag een ernstig en reëel gevaar oplevert dat er mogelijk een dergelijk misdrijf zal worden gepleegd. Niet alleen benadrukt dit nogmaals het verschil in de ernst van het misdrijf en bijgevolg de disproportionaliteit van het strafniveau, maar introduceert het ook een nieuw element ('gevaar' in plaats van 'risico'). Bovendien is het nog maar de vraag wanneer dit gevaar voldoende ernstig en reëel is.

De OVB is geen voorstander van dit tweede lid. Zij meent dat alle handelingen en gedragingen die strafbaar gesteld moeten worden reeds onder het toepassingsgebied van het eerste lid kunnen vallen.

Artikel 385 – strafuitsluitende verschoningsgrond deelneming aan criminele organisatie

Net als in artikel 366 kan een strafuitsluitende verschoningsgrond van toepassing zijn op de persoon die alle informatie waarover hij beschikt omtrent de omstandigheden van een gepland misdrijf kenbaar maakt. De OVB merkt echter een andere libellering op. In artikel 385 moet de betrokkene niet alle informatie over de daders van het misdrijf kenbaar maken, maar de namen van de personen die een bevelvoerende functie uitoefenen in de betrokken criminele organisatie. De OVB vraagt om dit onderscheid te verduidelijken. In de huidige omschrijving zou men dus niet noodzakelijk de daadwerkelijke daders van het misdrijf moeten bekend maken om niet gestraft te worden.

Titel 4. Valsheden

Artikel 403 – weer in omloop brengen van valse munten of effecten die te goeder trouw ontvangen zijn

De 'ondeugdelijkheid' waarvan sprake in deze bepaling heeft vermoedelijk betrekking op namaak, vervalsing en beschadiging. De OVB beveelt aan dat deze termen (opnieuw) worden gebruikt in plaats van de niet-gedefinieerde en voor discussie vatbare term 'ondeugdelijkheid'.

Artikel 408 – handel in papier of goud, zilver of platina, gemerkt met een nagemaakte of vervalste zegel of keurstempel

De OVB acht het opportuun dat aan de strafbaarstelling de woorden "wetende dat deze nagemaakt of vervalst zijn" zouden worden toegevoegd. Het moreel element 'opzettelijk' kan in de huidige bewoording begrepen worden als betrekking hebbend op het "verkopen of te koop stellen". Er moet vermeden worden dat iemand die een papier met een nagemaakte zegel opzettelijk verkoopt (bv. een antiquair) zonder dat hij weet dat deze nagemaakt is, zou kunnen worden veroordeeld.

Artikel 418 – valsheid in geschriften

In lijn met de memorie van toelichting verkiest de OVB het gebruik van de term ‘opmaken’ in plaats van ‘produceren’. Zij stelt ook voor om ‘in rechte’ te gebruiken in plaats van ‘rechtens’ en ten behoeve van de leesbaarheid een komma toe te voegen na “enig geschrift dat”.

Titel 5. Misdrijven tegen het vermogen

Algemeen

Er is niets bepaald over de huidige strafuitsluitende verschoningsgrond van bloed- en aanverwantschap. De memorie van toelichting stelt ook de vraag of de zogenaamde familiale immuniteiten uit het huidige artikel 462 Sw. al dan niet moeten worden behouden.

De *ratio legis* hiervoor gaat terug tot het Romeins recht en is erop gericht de familiale rust en cohesie te bewaren. Bovendien is eigendom binnen familiale context soms moeilijk af te lijnen. Het lijkt de OVB derhalve aangewezen om, rekening houdend met de evolutie van de gezinssamenstellingen, de immuniteiten te behouden.

Artikel 470 – witwassen

Het derde lid van dit artikel bepaalt dat de geldboete voor witwassen verhoogd kan worden “tot het equivalente bedrag van de waarde van de witgewassen goederen”. De OVB vraagt zich af of deze mogelijkheid wenselijk is, daar er al een verplichte verbeurdverklaring bestaat van de zaken die het voorwerp uitmaken van het witwasmisdrijf.

Artikel 471 – verzwarende omstandigheden van heling en witwassen

De OVB vraagt zich af wat moet worden verstaan onder het hebben van een “contractuele relatie met een meldingsplichtige entiteit”? Heeft niet iedereen een bankrekening en daardoor een contractuele relatie met een meldingsplichtige entiteit? Of bedoelt men hier een contractuele relatie waarin professionele diensten worden geleverd aan een meldingsplichtige entiteit die in verband staan met de feiten die aanleiding kunnen geven tot meldingsplicht? In dat laatste geval valt ook de schoonmaakfirma van de bank onder deze omschrijving, wat niet de bedoeling lijkt te zijn of zou mogen zijn.

Artikel 498 – poging tot hacking

Een poging tot hacking zou volgens het wetsontwerp op dezelfde wijze bestraft worden als het voltooide misdrijf. Houdt dit de facto niet in dat iemand die een wifi-wachtwoord uitprobeert in de hoop verbinding te maken met een netwerk even zwaar bestraft zou kunnen worden?

Titel 6. Economische misdrijven

Hoofdstuk 1 – overtreding van de wetten op de loterijen en de pandhuizen

De OVB is in het algemeen positief over de keuze van de opstellers van het voorontwerp om steeds te vertrekken van een definitie van een bepaald misdrijf. In artikelen 507-509 en in mindere mate 510 neemt dit echter nogal overbodige en gekunstelde vormen aan:

- Art. 507: deelneming aan de organisatie van illegale loterijen is het opzettelijk deelnemen aan de organisatie ervan (art. 507). Die formulering heeft geen zin. Ofwel tracht men de bestanddelen ('deelneming', 'organiseren') verder te definiëren, ofwel acht men ze voldoende duidelijk en kan men zich beperken tot *"het opzettelijk deelnemen aan de organisatie van illegale loterijen wordt bestraft met een straf van niveau 1"*.
- Art. 508: hetzelfde kan gezegd worden bij deze bepaling, met weliswaar de nuance dat het "verkopen" van briefjes wordt geïntroduceerd. Door het gebruik van het woord 'of' moet worden besloten dat verkopen blijkbaar niet een vorm van verspreiden is. Dit is allesbehalve helder. Verkopen is dan immers zowel iets anders dan verspreiden (want het wordt naast verspreiden gebruikt ('verspreiden of verkopen')) maar terzelfdertijd ook een verschijningsvorm van verspreiden want 'verspreiden van briefjes' is volgens artikel 508 gelijk aan het verspreiden of verkopen. De OVB stelt daarom voor om ook hier een keuze te maken: ofwel de tekst opnieuw beperken tot *"het opzettelijk verspreiden van briefjes van illegale loterijen wordt bestraft met een straf van niveau 1"*, ofwel 'verspreiding' verder te definiëren zonder deze term in de definitie te gebruiken.
- Art. 509: bovenvermelde redenering kan naar analogie worden doorgetrokken. Ofwel beperkt men zich tot *"het opzettelijk reclame maken voor een illegale loterij wordt bestraft met een straf van niveau 1"*, ofwel definieert men 'reclame' verder zonder deze term in de definitie te gebruiken: *"reclame maken voor een illegale loterij is het in het openbaar verspreiden van aankondigingen voor een illegale loterij. Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 1."*

Artikel 508-509 – verspreiding van briefjes van illegale loterijen en reclame maken voor illegale loterijen

Het huidige artikel 303 Sw. verbiedt het verspreiden van briefjes van een illegale loterij en het reclame maken voor dergelijke loterij. In het huidige artikel 304 Sw. wordt voorzien in een strafuitsluitende verschoningsgrond voor de *'omroepers en aanplakkers die de persoon doen kennen van wie zij de voormelde briefjes of geschriften gekregen hebben'*.

In artikelen 508-509 van het wetsontwerp wordt deze verschoningsgrond niet meer hernomen. In de memorie van toelichting stelt men daaromtrent: *"Aangezien de voorgaande strafbaarstellingen in hoofde van de dader vereisen dat deze opzettelijk gehandeld heeft, dient de strafuitsluitende verschoningsgrond van artikel 304 ten gunste van "omroepers" en "aanplakkers" niet behouden te blijven. Desgevallend kan het parket nog steeds oordelen over de wenselijkheid om kleine "uitvoerders" te kwader trouw te vervolgen"*.

Deze toelichting verantwoordt evenwel niet de afschaffing van artikel 304 Sw. Het misdrijf van artikel 303 Sw. vereist net zoals de voorgenomen misdrijven van artikel 508 en 509 nieuw Sw een algemeen opzet. In artikel 7, § 2 van het nieuw Sw. wordt dit algemeen opzet niet ingrijpend anders opgevat dan nu reeds het geval is met betrekking tot het huidige Sw. Dat de strafbaarstellingen van artikel 508 en 509 vereisen dat de dader opzettelijk handelde is dan ook geen nieuw gegeven tegenover de strafbaarstelling van artikel 303 Sw.

De strafuitsluitende verschoningsgrond van artikel 304 Sw. is er dan ook niet op gericht om daders die slechts uit onachtzaamheid (gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid) loterijbriefjes aan de man brengen (het valt overigens moeilijk in te zien hoe men dit enkel uit onachtzaamheid zou kunnen doen) een straf te besparen. De verschoningsgrond is erop gericht de 'kleine uitvoerders' er toe te brengen de organisatoren aan justitie kenbaar te maken.

Zowel onder het huidige recht als onder het voorgestelde strafwetboek blijft dit een valabel motief zodat het niet te begrijpen is waarom de bepaling van artikel 304 Sw. in het nieuwe recht zou worden afgeschaft. Minstens zal er een andere motivering in de memorie van toelichting moeten worden gegeven.

Artikel 510 – illegale exploitatie van een pandhuis

Het huidige artikel 307 Sw. stelt bepaalde handelingen strafbaar van zij die een vergund pandhuis houden (met name het niet correct houden van een register). Artikel 308 Sw. bestraft zij die er een gewoonte van maken zaken naar de kantoren van de berg van barmhartigheid te brengen of aldaar pandbewijzen te kopen of aan anderen over te dragen. Beide bepalingen worden in het ontwerp niet opnieuw overgenomen. In de memorie van toelichting wordt dit als volgt uitgelegd: *“Aangezien er geen vergunde pandhuizen meer zijn sinds de wet van 30 april 1848 die de gemeenten een monopolie gaf op bergen van barmhartigheid, hebben de strafbaarstellingen vermeld in de artikel 307 en 308 in de praktijk alle relevantie verloren. Overtredingen van eventuele regels dienen intern in de bergen van barmhartigheid gesanctioneerd te worden”*.

Deze motivering gaat op voor artikel 307 Sw. dat zich door het gemeentelijk monopolie enkel nog richt tot de medewerkers van een gemeentelijke berg van barmhartigheid (de facto alleen nog deze van Brussel). Daar zal dan wel niet strafrechtelijk maar enkel tucht- of arbeidsrechtelijk kunnen worden opgetreden. Met betrekking tot artikel 308 Strafwetboek houdt de motivering evenwel geen steek. Deze bepaling richtte zich reeds uitdrukkelijk tot de bergen van barmhartigheid, dit zijn precies de gemeentelijke pandhuizen. De wet van 30 april 1848 heeft deze bepaling dan ook niet achterhaald gemaakt. Dit kon ook moeilijk gezien het Strafwetboek van nadien (1867) dateert. De OVB stelt dat deze bepaling dan ook zou moeten worden behouden of dat minstens de motivering moet worden aangepast.

Artikel 511-512 – onthulling en bedrieglijk gebruik van fabricatiegeheimen

In tegenstelling tot het huidige artikel 309 Sw. wordt niet langer de hoedanigheid van (ex-)werknemer vereist. In artikel 512 wordt nu ook de verkrijging en/of het gebruik van fabricatiegeheimen strafbaar gesteld.

Een eerste opmerking heeft betrekking op de terminologie. In de memorie van toelichting wordt uitgelegd dat bewust niet werd gekozen voor de vervanging van de notie 'fabricatiegeheim' door 'bedrijfsgeheim' omdat dit een significante uitbreiding van de strafbaarstelling tot gevolg zou hebben. Hoewel dit op zich correct is, acht de OVB deze verantwoording niet afdoende. Het is niet meer te verantwoorden, onder meer op basis van het gelijkheidsbeginsel, dat enkel bedrieglijke schendingen van 'fabricatiegeheimen' zouden worden gestraft en niet 'bedrijfsgeheimen' zoals gedefinieerd in artikel I.17/1, 1° WER. Overigens wordt in de andere bepalingen van het ontwerp wel overgegaan tot uitbreiding van bestaande strafbaarstellingen. Zo worden bv. in artikel 513 voortaan ook concessieovereenkomsten en aanbestedingen met onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking gevisieerd terwijl dit voor het bestaande artikel 314 Sw. niet het geval is.

De notie 'fabricatiegeheim' is achterhaald. Niet toevallig moet de memorie van toelichting voor een definitie terugvallen op een cassatiearrest uit 1943. Het is gebaseerd op een secundaire

(maak)economie terwijl het economische zwaartepunt is verschoven naar een tertiaire kenniseconomie. Veeleer dan fabricatieprocessen te beschermen (die als ze werkelijk innovatief zijn, ook door middel van een octrooi kunnen worden beschermd en dan bij inbreuken strafrechtelijk beteugeld) is er nood aan een afdoende bescherming van vertrouwelijke commerciële gegevens. Hoewel artikel 16 van de Richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2016 betreffende de bescherming van niet-openbaar gemaakte knowhow en bedrijfsinformatie (bedrijfsgeheimen) tegen het onrechtmatig verkrijgen, gebruiken en openbaar maken daarvan niet zover gaat om een nationale strafbaarstelling van inbreuken te vereisen, acht de OVB dit niettemin wenselijk. De verwijzing die in de memorie van toelichting wordt gemaakt naar de strafbaarstelling onder de kwalificaties misbruik van vertrouwen en de informaticamisdrijven gaat soms maar zeker niet steeds op.

In artikel 17, 3°, a) van de Arbeidsovereenkomstenwet werd de verouderde terminologie 'fabrieksgeheimen' en 'zakengeheimen' bij wet van 30 juli 2018 reeds vervangen door een verwijzing naar het begrip 'bedrijfsgeheim' van artikel I.17/1, 1° WER. Het zou logisch zijn en getuigen van legistische consistentie en rechtszekerheid mocht ook in het strafrecht hetzelfde begrippenarsenaal als in het arbeidsrecht en het economisch recht worden gehanteerd. Bovendien worden in het WER de begrippen 'verkrijgen', 'gebruiken' en 'openbaar maken' op een duidelijke manier gedefinieerd, wat niet het geval is over de gelijkkluidende termen 'verkrijgen', 'gebruiken' en 'onthullen' in het voorliggende ontwerp.

Een tweede opmerking bij artikelen 511 en 512 van het voorontwerp heeft betrekking op de *ratione personae*. Ter beoordeling van artikel 512 valt men logischerwijze terug op de definitie van "onthulling van fabricatiegeheimen" uit artikel 511. Om daarvan te kunnen spreken, moeten de geheimen aan derden zijn meegedeeld. Dit zou kunnen betekenen dat een werknemer die een fabricatiegeheim noteert in een schriftje en er vervolgens zelf op bedrieglijke wijze zijn werkgever mee beconcurrereert door voor eigen rekening producten volgens het geheime procedé te maken, zich niet schuldig maakt aan één van de misdrijven van artikelen 511 en 512. Hij 'onthult' immers het geheim niet aan enige derde (maar maakt er zelf gebruik van) en maakt zich ook niet schuldig aan verkrijgen of gebruik in de zin van artikel 512 omdat het geheim niet "onthuld" is in de zin van artikel 511.

Ten slotte is het ook niet meteen duidelijk waarom in het artikel 511 een kwaad of bedrieglijk opzet wordt vereist, terwijl in artikel 512 enkel sprake is van een bedrieglijk opzet.

Titel 7. Misdrijven tegen de staat en zijn functioneren

Artikel 514 – aanslag op de staatsordening

De definitie van "aanslag" is onduidelijk. Ten eerste betreft het een cirkelredenering waarin het woord ook in de definitie voorkomt. Ten tweede moet verduidelijkt worden wat er begrepen wordt onder "grondwettelijke staatsordening".

Artikel 518 – aanvaarding van buitenlandse steun aan ondermijning van de essentiële nationale belangen

De OVB merkt op dat hier gesproken wordt van "de democratische en grondwettelijke orde". Wijkt de betekenis hiervan af van de voordien gebruikte "grondwettelijke staatsordening"?

Artikel 521-522 – demonstratie in de buurt van een wetgevende vergadering

Lid 1, 1° van artikel 521 spreekt over “samenscholingen in open lucht”. Spontane betogingen moeten onder bepaalde voorwaarden echter wel worden geduld (zie M. Leloup, “De betogingsvrijheid en de vrijwaring van de openbare orde: een analyse van de Europese en de Belgische rechtspraak”, TBP 2016/10, nrs. 44-51). Kan van zulke niet-toegelaten betogingen ook “ongeoorloofde druk” uitgaan? Wanneer is daar overigens sprake van?

Artikel 533 - majesteitsschennis

Dit artikel voegt majesteitsschennis toe aan het Strafwetboek. De memorie van toelichting verduidelijkt dat de bepaling tegemoet komt aan de bekommernissen van het Grondwettelijk Hof (nr. 157/2021). In dat arrest heeft het Hof namelijk gesteld dat een bescherming van de reputatie van de Koning die verdergaat dan de bescherming van de reputatie van andere persoon, niet gerechtvaardigd is. Met de noodzakelijk doorgevoerde aanpassingen om de bepaling volledig conform te maken aan artikel 234 Sw., stelt de OVB de vraag of het niet overbodig en onlogisch is dat dit artikel nog apart wordt opgenomen in het Strafwetboek. Of schuilt het verschil en daardoor de *ratio legis* in het feit dat dit wellicht geen klachtmisdrijf is?

Artikel 604 – verhinderen van de uitvoering van de geldende normen

Dit artikel lijkt tegelijkertijd twee gedragingen strafbaar te stellen (verhinderen van de uitvoering van de geldende normen én ontwijking van de openbare dienst).

Artikel 606 – aanmatiging van macht door leden van de lokale uitvoerende macht of van bestuurslichamen

De OVB vraagt zich af of er in de hypothese is voorzien waarin de lokale uitvoerende macht recht spreekt? Ook stelt zij zich de vraag of er geen nood is aan een spiegelbepaling voor leden van de deelstatelijke of federale uitvoerende macht.

Artikel 633 – lijkverberging

Dit artikel beperkt zich tot het verbergen van een lijk van iemand die ten gevolge van een misdrijf is overleden. Wat gebeurt er bv. met iemand die het lijk van zijn natuurlijk overleden partner verbergt om diens pensioensuitkering te blijven genieten?

Wijzigingsbepalingen

Internering

Het artikel over internering creëert een procedure voor een bijkomende doelgroep die niet wordt gevat door de huidige Interneringswet. Het gaat om veroordeelden tot een vrijheidsstraf in combinatie met een terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank bij wie tijdens die bijkomende straf wordt vastgesteld dat de opvolging tijdens de terbeschikkingstelling niet werkt. Er wordt een geestesstoornis met een duurzaam karakter vastgesteld die niet beantwoordt aan de voorwaarde gesteld onder artikel 9, § 1, 2° van de Interneringswet.

Voor de personen die wel onder artikel 9, § 1, 2° vallen, moet er een forensisch psychiatrisch onderzoek uitgevoerd worden onder de leiding en de verantwoordelijkheid van een deskundige, houder van de beroepstitel forensisch psychiater, die voldoet aan de voorwaarden welke zijn gesteld krachtens de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (art. 5, §2 Interneringswet). Voor de nieuwe doelgroep lijkt een onderzoek door de psychiater van de gevangenis echter voldoende.

De internering is een ingrijpende (beveiligings)maatregel voor de betrokken persoon. Door de keuze om het toepassingsgebied voor bijzonder kwetsbare personen te versoepelen lijkt een schending van het gelijkheidsbeginsel hierdoor moeilijk te vermijden.